

Nyíregyházától Budapestig

Interjú Tordai Péterrel lapunk 4. oldalán. (A képen riportalanyunk Verő Tamás főrabbi és Röhrig Géza színész társaságában látható.)

Zsidó Kultúra Európai Napja

Komárom – 2017. szeptember 3., vasárnap

Program:

11:30 – Ünnepváró

A zsidóság életének jellegzetessége a körforgás. A sok ezer év alatt kialakult hagyományok láncolatának legmeghatározóbb pontja az év kezdte, a nagyünnepek: ros hasana és jom kipur.

Az ünnepek beköszöntése előtt **Balogh István** az OR-ZSE doktorandusza, a budapesti Scheiber Sándor Gimnázium tanára segítségével kaphatunk előzetes bepillantást az előttünk álló napok hagyományai, szokásai, zsinagógai olvasmányaiba, bízva abban, hogy minél többen kedvet kapnak ahhoz, hogy az ünnepeken is átélhessék ezeket.

Az előadással párhuzamosan gyermekprogrammal is várjuk az érdeklődőket.

12:15 – A Védd meg önmagad

című könyv ismertetése önvédelmi bemutatóval egybekötve – **Skut Tibor** – Dunaszerdahely – www.kobukrav.com

13:45 – Gyökereimet keresem

Bevezetés a zsidó családkutatás rejtelseibe és lehetőségeibe. Előadók: **Gerő Szandra** és **Udvarhelyi Anikó** a Magyar Zsidó Múzeum és Levéltár Családkutató Központjának munkatársai.

Gerő Szandra 2009-ben végezett az ORZSE zsidó művelődéstörténet szakán. Anyanyelvi szinten beszélek héberül és angolul. 2010-ben került a Magyar Zsidó Múzeumba tárlatvezetői pozícióba. A Zsidó Múzeum és Levéltár egyesülése óta a Családkutató Központban dolgozik.

(Folytatás a 3. oldalon)

Szerkesztői gondolatok

Izgatottan vártam a nyarat. Három izraeli másodunokatestvérem, szüleik és egyikük legnagyobb gyermeke töltött pár napot Budapesten. A fővárosból és Kelet-Magyarországról származó házaspár korombeli utódai most először léptek őseik földjére. Harmincas éveik derekán járva keresték fel azt a helyet, melyről a nagyszülőktől, szülőktől, magyarul még beszélő rokonoktól, barátoktól oly sokat hallottak.

Péntek este zsinagógába menet futottam velük össze először a Kiskörúton, másnap családi ebéd következett egy pesti kóser étteremben. Édesanyám, testvére és kinti unokatestvérük, Miriam számos történetet osztott meg velünk, a fiatalabb generáció tagjaival. Előkerültek a háború előtti családi fényképek is. Közösen sétáltunk végig a zsidónegyeden, felfedezve az egykori gettó néhány épületét. Este a Dohány utcai zsinagógánál talákoztunk. A Múzeumok Éjszakája keretében tekintettük meg az épületet, a kertet, az emlékfát és a Magyar Zsidó Múzeum és Levéltár jubileumi és megújult tárlatát.

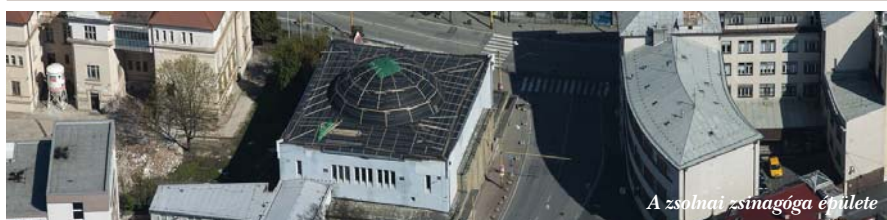
Vasárnap egésznapos városnézés során fedeztük fel Budapest nevezetességeit, hétfőn este vendégségbe érkeztek hozzánk a messzi földről jött látogatók. Kedden Miskolc felé vettük az irányt, a helyi zsidó temetőben látogattunk sírokat.

A vendégek egy része, a következő héten Komáromba is ellátogatott, hogy felfedezze a Menház emlékekkel teli épületét. ■

PA

Jakobovits Dezső 70. születésnapja

A Bethlen téri Zsinagógában 2017. augusztus 5-én ünnepelte 70. születésnapját a győri Jakobovits Dezső, aki a komáromi rendezvényeknek is aktív résztvevője. Az ünnepelt családján, rokonain, barátain kívül: Győről, Dunaszerdahelyről, Galántáról és Komáromból is érkeztek meghívottak. Megható volt, hogy a szombat délelőtti istentiszteleten a dél-szlovákiai zsinagógák képviselőit is felhívták a Tórához. Utána a jubiláns a díszteremben elegáns ünnepi ebédet látta vendégül a megjelenteket. Deutsch Péter rabbi megható beszédben méltatta Dezső életútját. Majd az ünnepelt szövegeiről, családjáról, a hagyományokhoz való ragaszkodásáról. Zárásként Fekete László, főkantor és Winkler Miksa, vallási előljáró éneke tette felejthetlenné ezt a szép szombatot. Köszönjük, hogy ott lehettünk, közösségünk nevében ezúton is minden jót kívánunk. ■

A zsolnai zsinagóga épülete

Kérjük a támogatását!

Kedves Olvasónk! Kérjük, lehetősége szerint támogassa a Komáromi Zsidó Hitközség programjait, a HH megjelenését, épületeink, temetőnk felújítását.

2008. január 1-től támogatását az alábbi bankszámlaszámokra küldheti (támogatás személyesen a KZSH titkárságán és csekken is lehetséges):

Belföldi átutalás Szlovákiából:

26384962/0900 – Slovenská sporiteľňa vagy
10103804/5200 – OTP Slovakia

Nemzetközi átutalás külföldről:

A KZSH címe: Židovská náboženská obec v Komárne, Eötvösa 15, 94501 Komárno, Slovakia

IBAN: SK0609000000000026384962 SWIFT: GIBASKBX

Bakunk címe: Slovenská sporiteľňa, Palatínova 33, 94501 Komárno vagy

IBAN: SK5252000000000010103804 SWIFT: OTPVSKBX

Bankunk címe: OTP Slovakia, Záhradnícka 10, 94501 Komárno

Köszönjük!

Magyarországi olvasóink figyelmébe: Kedves Olvasónk!

Kérjük, hogy az egyházaknak adható személyi jövedelemadója 1 százalékát a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége részére ajánlja fel a 0358-as technikai számon. A MAZSIHISZ rendszeresen támogatja a KZSH munkáját!

Külföldi olvasóink figyelmébe: Támogathat már Paypalon keresztül is!

A Komáromi Zsidó Hitközség megnyitotta Paypal számláját, adományait az alábbi címre küldhetik: help@menhaz.sk

Hitközségi Híradó (Spravodaj) – a Komáromi Zsidó Hitközség lapja (mesačník ŽNO v Komárne). Alapítva 5756-ban (1996), **főszerkesztő** – séfredaktor: Paszternák Tamás (tamas.paszternak@menhaz.sk), Paszternák András (andras.paszternak@menhaz.sk), **munkatársak** – spolupracovníci: Haas Judit, Mgr. Piczek Ferenc, **tördelőszerkesztő** – grafická úprava: Saláth Richárd, **olvasószerkesztő** – jazyková korektúra: Vadász Magda (Budapest), Paszternákné Kertész Zsuzsanna (Komárom), Katarína Potoková (Nitra), **nyomtatás** – tlač: Nec-arte Kft., Komárom, a **KZSH címe** – adresa ŽNO: Židovská náboženská obec, Eötvösa 15, 945 01 Komárno, Slovakia, tel.: 00421/35/7731-224, e-mail: kile@menhaz.sk, tel./fax: 00421/35/7725-355. **Regisztrációs szám:** EV 3424/09. **ISSN** 1337-091x. **IČO:** 34073400. Alapítva 5756-ban. **Lapunk Önnek készült, kérjük ne dobja el!**

Faliújság

rövid hírek

★ A KZSH-t, a Shalom klubot és a HH-t támogatták: anonimitásukat kérő adományozók. Köszönjük!

★ Július 29-én Komáromban, a református templomban hangverseny adott Kristóf Réka, a Virtuózok televíziós vetélkedő komáromi származású abszolút győztese az Accademia di Monaco zenekar kíséretében. A rendezvényt közösségünk is támogatta.

★ A Komáromi Zsidó Hitközség - a 2017. szeptember 7-én Zólyomban, a Nemeslelkek parkjában elhelyezendő emléktáblákat, amelyekre a szlovákiai Világ Igazainak nevét vésték fel - szintén támogatta.

★ A Szlovák Turisztikai Ügynökség budapesti képviselője könyvet készített a szlovákiai zsinagógákról. A program keretében júliusban fotósok érkeztek a Menházba, akik felvételeket készítettek az épületről.

★ Augusztustól újra működik irodánk, hétfőn 15:00-17:00 és csütörtökön 10:00-12:00-ig várjuk az ügyfeleket. Eltérő időpontban történő látogatást a 7731-224-es számon vagy a kile@menhaz.sk címen lehet egyeztetni. Az Eötvös utca felújítása alatt a Menház zavartalanul működik.

Támogatóink / naši sponzori:

ÚRAD VLÁDY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

NADACIA
EZRA

Megvalósult
a Magyar Kormány
támogatásával

Nagyünnepek – találkozzunk a komáromi zsinagógában!

Ismét eltelt egy év, közelegnek a Nagyünnepek. A komáromi zsinagóga hagyományainkat követve megnyitja kapuit. Várunk mindenkit, jöjjenek, ünnepeljenek velünk. A legfontosabb számunkra, hogy ezeken a napokon legyen minjén, ott legyen mindenki, akiknek fontos közösségünk. Ünnepeink méltó lebonyolításában idén is Balogh István és Riszovannij Mihály működnek közre.

Erev Rosh Hasanah – 2017. szeptember 20., szerda 18:00 – A zsidó új év kezdete, ünnepi vacsora a Menházban és gyermekprogram

Rosh Hasanah I. napja – 2017. szeptember 21., csütörtök 18:00 – Taslich szertatás, Tanház a Menházban, ünnepi kiddus

Kol Nidré – 2017. szeptember 29., péntek 18:00 – szombatfogadás és Kol Nidré esti ima

Jom Kippur napja – 2017. szeptember 30., szombat 17:30 – Mazkir, emlékezés az elhunytakra, délutáni ima, Neila – az ünnep vége, a böjt közös megtörése, gyermekprogram. ■

PT

Zsidó Kultúra Európai Napja

(Folytatás az 1. oldalról)

Udvarhelyi Anikó 2014 óta dolgozik a Magyar Zsidó Múzeum és Levéltár Családkutató részlegén. 2014-ben végezett az Eötvös Loránd Tudományegyetem Kommunikáció és művelődésszervező szakán, és 2017-ben fejezte be a Babes Bolyai Tudományegyetem a pszichológia mester képzését, többek között holokauszt túlélőkkel is foglalkozott.

14:30 – 150 éves az „Emancipációs törvény”

Vajda Károly a komáromi Selye János Egyetem docensének előadása.

Az előadás a zsidó emancipáció témakörét olyan szövetségkötésként látta, melynek vallás-, kultúr- és társadalomtörténeti okai a befogadó és a befogadást elfogadó kultúra estében is belső, egzisztenciális igényekre vezethető vissza. Az előadás ezeket az igényeket veszi szemügyre és helyezi őket a XX. század sorsfordító eseményeinek, jelesül a Soának, Izrael állam, majd pedig az EU megalapításának kontextusába.

15:15 – A Kehila és a Kehila haver díjak átadása

15:30 – HAKOL BESEDER azaz Minden Rendben A Docpiano Band koncertje

Világzene Izrael Népetől, Izrael Néperől. Az alábbi összefoglaló üzenet hívta életre át az innovatív zenei megoldásairól ismertté vált Docpiano Band Hakol Beseder című albumát és az azt bemutató koncerteket, ahol a közönség egy különleges és interaktív utazást élhet át időben és térben, különböző zenei stílusokban és kultúrákban.

A zenekar tagjai: Dr. Juhász Máté és Kovács András a Magyar Rotary zenei nagykövetei, a barátság és jóakarát, tolerancia és elfogadás alapelveinek szolgálatában és népszerűsítésének célját szem előtt tartva, formabontó hangszerelés, az akusztikus elemek és XXI. századi technika - a konvenciókat tisztelettel, de bátran átlépő – egyedülálló ötvözése útján mutatják be, hogy HAKOL BESEDER azaz

minden és mindenki a világon rendben és összhangban lehet egymással, ha állandóan talán nem is, egy koncert erejéig bizonyosan.

A HAKOL BESEDER dalain keresztül – vallási énekek, tóra idézetek saját stílusú feldolgozása, izraeli pop, ismert és kevésbé ismert héber dallamok, világlágerek „becsépészése” (Mash Up), a zenei stílusok (akusztikus, jazz, latin, swing) közötti kirándulás segítségével - a zsidó kultúrával már közelebbi barátságban lévő, vagy az azzal még csak ismerkedő közönség számára is ugyanazt a három fontos üzenetet hordozza: - a zsidó zene NEM csak a Klezmer, - a megénekelte emberi érzések és vágyak mindenütt hasonlóak, - a világon minden kultúra és ember egyformán jelentős és fontos.

„Őszintén hiszünk benne, hogy az elutasítás és a gyűlölet csak azon alapul, hogy félünk attól, amit nem ismerünk, de abban is, hogy ezen az állapoton a saját eszközeivel mindenki változtathat”- nyilatkozta a zenekar. „Mi azt utat választottuk, hogy a zenét, mint közvetítő közeget formáljuk az európai közönség számára könnyebben befogadhatóvá. Ha egy sábeszi imát, mint az pl. az Oseh Shalom dolgozunk fel swing esetleg latin stílusban (ahogy még senki sem tette), vagy olyan izraeli pop dalokat játszunk, amiket csak nagyon kevesen ismernek, rávilágítunk, hogy Shlomo Artzi-t Magyarországon akár Zoránnak, Gidi Gov-ot Takáts Tamásnak, Shiiri Maimon-t Zsédá-nak is hívhatnák, megmutatjuk, hogy az Alesh című dal héberül ÉS arabul (!) is van, akkor tudjuk, hogy tettünk valamit azért, hogy a világban terjedjen a megértés és a jóakarát” – hangzott el 2016. május 22. napján az első HAKOL BESEDER koncert megnyitóján, amelyet számos sikeres folytatás követett, bizonyítva a zenekar gondolatainak időtállóságát.

A zeneiségen túl, a Hakol Beseder koncertek jótékonyági célokat is szolgálnak: A Docpiano Band az értékesített CD lemezek teljes bevételét a Rotary International „Gift of Life” programjának utalja át, amelyből rászoruló beteg gyermekek szívműtétjei kerülnek finanszírozásra. „Rotary: Service Above Self” Segítsenek, hogy segíthessünk! ■

PA

Nyíregyháza - Frankel - kóser bor - beszélgetés Tordai Péterrel

Polgári családból származom. Apai részről kereskedéssel, anyai részről mezőgazdasági termékek előállításával és kereskedésével foglalkoztak őseim. Szüleim házasságkötésük után Nyíregyházán telepedtek le. Mindketten kereskedtek és igyekeztek tisztességesen felnevelni mindannyiunkat, - hűgomat és öcsémet is.

Magam Nyíregyházán születtem 1948-ban. Apai részről a Holokauszt által megritkított családdal - 18 családtagunk veszett oda a munkaszolgálatban és a Soában. Anyai részről, akik Szolnok megyeiek, közvetlen vérvesztés nem volt, a gondviselés jóvoltából. Auschwitz helyett Ausztriába, mezőgazdasági munkára szállították őket, ahol megtörve, elcsigázottan, de túléltek a borzalmakat.

Hogyan és mikor került Nyíregyházáról a Frankel zsinagógába?

Általános és középiskolás végzettségem mellé később egy elektrotechnikai szakmát is ki kellett tanulnom, mely "műszaki érzékemet" tekintve igen távol áll tőlem. 1968-ig éltem Nyíregyházán, ahol a híres Morgenstern rabbi és Liszauer kántor idejében sajátítottam el a zsidóság alapjait, Kabbalat Shabbatkor, sötétedésekkor jártunk a zsinagógába, szombatonként is nagyon körültekintően tettük ezt, nehogy kiszűrjék az apám főnökei, hogy ő a zsidó hitét aktívan gyakorolja. Hájderba 1956 elején kezdtünk el járni, a forradalom itt is megtette hatását, a zsidóság nagy része, így a tanítóink is elhagyták Magyarországot, tanulásunk így egy ideig sajnos befejeződött. Budapestre 1968-ban kerültem. Felvételt nyertem a Kertészeti Egyetem élelmiszeripari gépész szakára, ahol annak elvégzése után 2 hétig, a kar szegedi leköltözéséig tanársegédként ügyködtem. Kollégiumi éveim alatt a Dohány Zsinagógába, a mélyen tisztelt Scheiber professzorhoz jártam, ahol a hitgyakorlás mellett természetesen az ismerkedés volt a másik fő szempont.

Feleségemmel, Halpern Évával 1971-ben ismerkedtem meg, akkor átpártoltam az ő lakóhelye szerinti Nagyfüvaros utcai zsinagógába, ahol abban az időben Salgó László rabbi funkcionált. 1973-as Dohány utcabeli házasságkötésünk után költöztem át a II. kerületbe, s így automatikusan a Frankel Zsinagóga lett második otthonom. Két gyermekem és négy unokám van. Érdekes, hogy miután odaérkeztem, nagyon sok nyíregyházi barátom és

hittestvérem követett, így viccesen még ma is nyíregyházi kilének nevezik a Frankel zsinit.

Mi jellemzi ma a közösség életét, mindennapjait?

Már első beléptemkor felfedeztem az 1888-ban épült zsinagóga varázsát, családias jellegét és rögtön otthon éreztem itt magam. Hozzá kell tennem, hogy e falak között davenolt a holokauszt áldozatává vált Vidor Pál, itt funkcionált Benoschofsky Imre, a lángelkű költő, Kis Arnold, rabbim és barátunk, Schöner Alfréd, Singer professzor.

Jó ide járni, egy-egy kelléket, imatárgyat felfedezni, bölcsességeikből, tudományukból meríteni, táplálkozni. Természetesen rögtön baráti közösséggé vált a kile, segítőkészségükkel iránymutatást adtak, mint ahogy azt ma is tesszük az érkezőkkel. Szép és közösséget kovácsoló feladat volt a zsinagóga rendbehozatala, a háborús pusztítások és rombolások nyomainak eltüntetése, amely akkor ugyan már több mint húsz éve elmúlt, de ezeket visszafogottságból és pénzhiányból addig nem tudtuk megtenni. Időközben többször voltam előljáró, alelnök, majd 1998-tól a közösség elnökévé választott. A már nálunk funkcionáló fiatal rabbival együtt át tudtuk lépni a nemzedékek közötti szakadékot és immár "Frankel fejjel" tudunk gondolkodni. Verő Tomi rabbi a hitéletet, az előljáróságunk pedig az infrastruktúrát, adományok begyűjtését, a heti ötszöri üzemeltetést, a kultúrát biztosítja - és ezen túlmenően mindent, ami a zsinagógai szerepkörbe belefér. A templomban „jó illat” lett, a közös tenni akarás légköre, így ez második otthonunk vonzereje. Mindez az elmúlt években óriási léptekkel vitte előre a Frankelt, ahol klubjaink, BBYO csapatépítés, heti 2-5 minjen vannak.

Milyen a Frankel és a régió többi zsidó közösségének kapcsolata?

A Frankel és a többi zsidó közösség kapcsolata példaértékűnek tekinthető, de az általánosság szintjén mindig jó. Sokan látogatnak minket, sok közösség mintának tekint bennünket,

segítjük egymás munkáját. Bátran elmondom, hogy rabbink aktív közreműködésével ez a fiatalok egyik legnépszerűbb találkozóhelye. Nem volt még olyan külhoni hittestvérünk, aki ha Budapesten járt, ne látogatott volna el hozzánk egy-egy kabbalat Shabbatra, hogy saját szemével győződjön meg a "Frankel-legendáról", közösségünk mindennapi életéről. Itt is köszönet lelkes hittestvéreinknek és a szorgos Frankel gárdának.

Kóser bor előállításával is foglalkozik. Kérem, mutassa be ezt a tevékenységét olvasóinknak.

A kóser bor előállításával személyesen én foglalkozom. Közel 10 éve, a legjobb pedigréjú francia borászattal vagyunk szerződéses viszonyban, ahol négyféle bort állítunk elő, természetesen szigorú kóserügyi felügyelet mellett, a vevőink és a hittestvérek teljes megelégedésére. Kóser borainkra büszke vagyok, hisz ár-érték arányban is kiváló terméket állítunk elő, amelyet tanúsít számtalan köszönet és dicséző levél. Az anyagi hasznon túl ezt egyfajta micvének is tekintem, így ugyanis pár kellemes perccel édesíthetem meg a Shabbatokat.

Gyakran megfordul a vidéki kilékben. Hogyan látja e kis közösségek jövőjét?

Vidéki létemre – büszke vagyok rá és jól is érzem magam mindig vidéken – könnyen át tudom látni a vidéki emberek és kilék sorsát és tudok differenciálni egy 180-200 fős és egy nagy nehezen összeverbuált 10 fős vidéki minjen között. Abszolút vallom, hogy a feltétel nélküli pénzügyi és morális segítséget meg kell kapják a közösségek, mert ahol 1 zsidó is gyakorolni szeretné hitét, kötelesek vagyunk maximális segítséget nyújtani, mint a MAZSIHISZ vezetőinek is. Meggyőződésem, hogy ez még évekig fog így a szórványokban működni, mert az emlékezés és emlékeztetés racionalitás nélkül köt. A probléma akkor jelentkezik, amikor ezek a családok a másod, harmad generációt már elküldik „világot látni”, ahol látják, hogy könnyebb boldogulni, könnyebben élhetik meg zsidóságukat, legyen ez Budapest, Szeged, Komárno vagy Tel-Aviv, New York. ■

PT

EGY ÉV IZRAELBEN

Dr. Paszternák András útinaplója

63. fejezet

Halottaskocsi és vízeső szavak

(2012. február 23.)

Péntek reggel, szíven ütött a felismerés: egy hét eltelt az idei tematikus szemináriumból. A Sabesz újra itt kopogtatott az ajtón. A délelőtti programírást követően az Izrael Múzeumot kerestük fel. Egészen belekésedtem ezektől az oktatási jellegű kiállítás-látogatásoktól, végre nem csak úgy céltalanul ténfereg az ember a tárlók előtt.

Steve a Nimród szobor közelében magyarázta éppen, mi lesz a feladatunk az itt töltött idő alatt, mikor Sasha, a táborvezető mellém lépett, s odasúgta: „Paszi, láttad már a szarvasi halottaskocsit?” Mit, hol? – kérdeztem vissza kicsit kétkedve. Szarvasfüggőként ezután már csak egyetlen dologra tudtam fókuszálni: „Látnom kell, induljunk már!!!” – toptogtam türelmetlenül.

A „zsidó életút” részleg meghatározó eleme a lovaskocsi. S mellette valóban ott a felirat: SZARVAS, HUNGARY.

Hihetetlen, a szarvasi tábor unit-head képzésén betérsz Jeruzsálemben az Izrael Múzeumba, s az első dolog, ami „szembegurul” veled egy alföldi halottaskocsi!

Vajon hányszor járta be a XIX. században ugyanazokat az utcákat, tereket, melyeket mi is koptatunk nyaranta? Kiket szállított, kik ültek a bakon? Járt valaha az Erszébet-ligetben? Mi a története, ki, mikor, miért, s hogyan hozta magával? – zakatolnak a kérdések a fejemben.

Tárlók kegytárgyakkal, ruhákkal, négy teljes zsinagóga a világ különböző részéből. Szép, de mi lett a közösségeikkel, az emberekkel, akik Olaszországban vagy Indiában a padosorokban ültek. Ugye a mi Menházas komáromi zsinagógánkból sosem lesz majd elhagyott, néma „kiállítási tárgy”? – villan át az agyamon.

A feladat a zsidóságot és az izraeli művészetet bemutató részhez kötött minket, akadt egy kis idő betekinteni a modern művészet és az archeológia világába is.

A délutáni szabadidő alatt az Óváros felé vettük az irányt. „Itt vagyok már pár napja a Szent Városban, s még nem jártam a Kotelnél, a Sirató-

falnál!” – kezdett el furdalni a lelkiismeret. Inával és Yuliával vágunk át az arab bazáron és a zsidónegyeden. Megnéztük, megvan-e még a Cardo és a Hurva zsinagóga, az arany menóra. Mire a falhoz értünk már szakadt az eső. Se kirándulók, se hívők. Négyen ha álltunk összesen a FALhoz tapadva a férfiak oldalán. Pár percre lelassult a világ, csak Ő meg én. Beraktam a kis cetlit a hatalmas kövek közé.

Fotózás, s futás vissza az egyre kellemetlenebb időben. Este búcsút vettem ideiglenesen a csoporttól. Teri nénihez voltam hivatalos. Kiskoromban gyakran vigyázott rám. Anyu iskolája mögött laktak. A nagyszünetben kis sámlira állított, s leintegethettem az ablakból a mamámnak. A 80-as évek végén férjével követte már az országban élő két lányát. Két órát beszélgettem vele, majd közös családi vacsorára indultunk, együtt köszöntve az ünnepet. Jó érzés, ha az embert családtagként fogadják valahol.

Az esti programként tartott, a külföldi korcsoportvezetőknél mindig nagy sikert arató Kuckó Mackó játékból kimaradtam, hátra volt még egy teljes nap a 24-ek társaságában. Tervezés, megbeszélés, visszatekintés. Záróbuli a Dublin sörözőben, ahol többek arcára kiült a döbbenet, amikor felpattantam, s beálltam táncolni a discozenére.

Bár vasárnap délig tartott a program, reggel búcsút vettem a csapattól. Indult az új hét, s ideje volt már visszatérni az egyetemre, a nanotechnológiához. Álomszép volt ez a tíz nap, folytatás nyáron, Szarvason. A kivezető úton haladva arra gondoltam: „Remélem, hamarosan viszontlátlak Jeruzsálem!”.

(2012. február 24.)

Tegnap este üzenetet kaptam Gabitól a Facebookon, a givatayimi magyar könyvtár rendezvényére invitált ismeretlenül. „Ha itt a szomszéd „kerületben” kulturális találkozó van, azt nem hagyhatom ki” – döntöttem hezitálás nélkül. Hajtott a kíváncsiság: Miért, ki nek kezd el valaki 2011-ben könyvkölcsönzöt működtetni Izraelben?

Az egyetemről a 39-es busszal utaztam a városrész bevásárlóközpontjáig. A kanyontól 10 percnyi sétára, egy tipikus tel-avivi ház legfelső szintjének magánlakása rejti az „intézményt”. Gabi és pár-

ja büszkén mutatta be a könyvtártermet, a bejáráshoz legközelebb eső szobát. Körös körül polcok, megrakva régebbi és a könyvpiac legfrissebb kiadványaival. Van igazolvány, saját könyvjelző, szigorú nyilvántartás.

A „Drory” Könyvtárat Dávid Drory magyar származású izraeli újságíró emlékére alapította és működteti a Budapesten bejegyzett Diaspora Alapítvány.

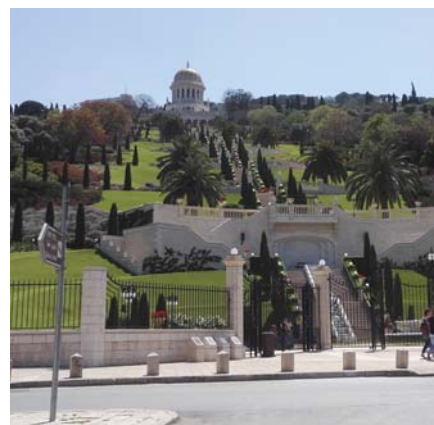
A Givatayimban működő könyvtár elsősorban magyar nyelvű könyvekkel – klasszikusok és kortárs írók, vallási és filozófiai, kulturális és aktuálpolitikai kiadványok és újságok – valamint folyamatosan bővülő román, angol és héber nyelvű kiadásokkal várja az olvasni vágyókat.

Odahaza talán senkiben sem merülne fel, hogy közkinccsé tegye az otthoni polcain sorakozó olvasnivalókat, itt Tel-Avivban különös varázsa van ennek a szobácskának. Talán egy évtized múlva majd egy lapon említik „a betűk e kicsiny palotáját” a cfáti múzeummal, ha számvetést készítenek az ereci magyar vonatkozású helyekről. A rügy már kibújt, rajtunk, olvasókon múlik, lesz-e virág és termés az ágon.

A februári könyvklub vendége Steiner Kristóf volt, aki 2011-ben megjelent kötetéből, a Lélekbonbonból olvasott fel, s megosztott egy-két élményt a „celebek” világából. A családias hangulatú est folyamán a hangsúly nem is a „hivatalos” programon volt, inkább a személyes beszélgetéseken. A tucatnyi érdeklődő között feltűnt kedves szomszédom Anna, s megismerkedhettem három Rehovotban kutató kollégával is. A grillezett zöldségekkel és süteményekkel teli asztal gondoskodott a vendégekről a szellemi táplálék mellett.

Van egy kis magyar könyvtár, itt pár utcányira, a 63-as vonalán. Jó tudni róla, köszönet érte a létrehozóknak, s további sok sikert! Adjuk tovább a hírt! ■

Folytatjuk

Feuerstein Azriel:

KELJFELJANCSI

Epilógus 9. rész

Az amerikaiaknak van egy szép ünnepük, a Hálaadás Napja. Ennek a napnak az ebédjén mindenki feláll s megszámlálja azokat az áldásokat, amelyekért hálával tartozik a sorsnak. Én magam, a feleségemért, Anniért, a szeretetért, a kiapadhatatlan erejéért, mind a ketten együtt, mert már hatvan éve mindent együtt csinálunk, azért, mert a korunkhoz mérten egészségesek vagyunk, a gyerekeinkért és az unokáinkért, a szeretetükért, a nagyobb gondok nélküli életünkért, azért, hogy nem kell félnünk anyagilag a holnaptól, a napi kis örömökért, lehetőleg öröm nélkül.

Fejezzük be a legizraelibb imával: soha se legyen rosszabb, nekünk, a családjunknak, a rokonainknak, a barátainknak és legyen sokkal, de sokkal jobb az országnak.

Utóirat 1. rész

Barátaim és jóakaróim ismételten figyelmeztettek, hogy „epilóg” az utóirat görögül, tehát epilóg után nem jöhet utóirat. Természetesen tévedtek. Dehogynem, jöhet. Íme.

Kissé kevésbé tréfás hangon, az epilóg a családom és magam háború utáni történetét akarta röviden összefoglalni, míg ennek az utóiratnak a célja megmagyarázni a megmagyarázandókat és kommentárt fűzni a történetem marginárára.

Először is igazságot kell tennem avval a személlyel, aki mint „fröken Ulle” szerepel, és nem a fantáziám szülötte, hanem egy létező személy, más néven, mint ahogy a többi szereplők neveit is megváltoztattam. Természetesen. „Fröken Ulle” személye eszköz volt arra, hogy a tünődéseimet és a gondolataimat kifejezzem általa, és más szemszögből világítsam meg az eseményeket. A vele való beszélgetéseim nem voltak folyamatosak, de a szájába adott vélemények, nagyjából az övéi voltak. Az a beszélgetés, amely miatt szegényt a könyvembe vonsoztam, tényleg a húsvéti szünidőben történt, amikor uzsonnát hozott a szobámba, és meglátta a kék-szürke csíkos láger sapkát, a mellette fekvő ütött-kopott nadrágszíjat a komód tetején és megkérdezte, hogy minek tettem őket oda. Ne felejtjük el, hogy ez még csak egy évvel volt a háború befejezése után, a sok még túl közeli volt és nemigen volt szokásos a láger borzalmairól beszélni. Valószínűleg, az anyás természete és a szimpátiával teli, kedves mosolya, egy idősebb asszony érdeklődése, voltak az okai annak, hogy a háború után először, kiöntöttem a szívemet. Beszéltem az elpusztított családomról, a rokonaimról és a barátaimról, a lágerről, az egyedüllétről. „Fröken Ulle” könnyező szemmel hallgatta, és bár igyekeztem magam visszatartani, én is közel voltam a síráshoz. Majdnem két órán keresztül hallgatta a történetemet, egy pár megértésről és együttérzésről tanúskodó közbevetett kérdéssel és a végén, néhány vigasztaló és bátorító szó után, megjegyezte, mint ahogy a történetem végén megírtam: „Milyen jó azoknak, akik mindezt átélték, most van mit meséljenek egész életük alatt.”

Észrevettem, hogy akik ezt a történetet hallják, vagy olvassák, elfintorítják az orrukat, hogy, úgymond, milyen rideg érzéstelen, tapintatlan asszony – egy reakció, amely nem lehet távolabb a valóságtól. „Fröken Ulle” egy édes, melegszívű asszony volt, akinek a szívében csak jóakarát volt mindenki iránt, de főleg irántam, és ha az olvasó más benyomást kapott, az nem az ő hibája, hanem az elbeszélőé.

Az első harminc évben ennek az anekdotának a csattanója az volt, hogy senki, aki nem volt ott, még az sem, aki tele van jóakarattal és együttérzéssel, az se képes felfogni, hogy mi történt velünk és mit érzünk. Az utóbbi harminc évben úgy mesélem, (persze, hogy mesélem, hány anekdotája van már az embernek), szóval úgy mesélem, egyszerűen, ahogy valószínűleg gondolta, hogy vannak élmények az életben, amelyek, ha fájdalmasak, undorító és gyűlöletesek is, kimeríthetetlen témaforrások minden alkalommal és minden beszélgetésben. Tény, hogy a mi korunkbéliak, akiknek közös háttérünk van, a magunk közötti beszélgetésekben, de másokkal is, akik nem voltak „ott”, és nem vették semmit, előbb utóbb, (előbb, higgyétek el nekem), ott találjuk magunkat azokban a napokban, években, amelyek összetörték az életünket és a szívünket, de megmaradtak örök témának.

Egy másik dolog, amit meg kell magyaráznom, amit a svédekről és Svédországról írtam. Az 1945 – 1949 közötti évekről van szó, majdnem hatvan éve. Ez alatt az idő alatt sok minden megváltozott a világban, és valószínűleg ott is. Az ő északi, skandináviai sarkuk a világ összezsugorodása folytán kevésbé van már elkülönítve, a svéd nép a bevándorlások miatt már kevésbé homogén, kétlem, hogy ezek a változások a javukra szolgáltak. Dacára annak, hogy ezek alatt az évek alatt voltam egy pár országban, oda nem utaztam, nem akartam az akkori benyomást elrontani. Nem kétséges, hogy sok változás van, mert még a nyelv is megváltozott, amint látom, ha véletlenül a kezembe kerül egy svéd újság. A svéd nyelv a némethez hasonlóan a többes szám harmadik személyét használta ismeretlenek megszólítására az én időmben, míg most még a hivatalos közleményekben is mindenkinek a „te” megszólítás jár, mint az angolban, amely elég furcsa.

A családfának Rasi és Dávid királyig való levezetésével kapcsolatban is magyarázattal tartozom. A könyvben írott ellentétben, erről csak az utóbbi években hallottam, a szeretett, megboldogult unokabátyámtól, Avraham Yehuda Lichttól, aki a legidősebb volt az unokatestvérek között, és mintegy kinevezetlen családfő, sokat foglalkozott a család eredetével. A gyerekei, Ezriel, Eliezer és Rachel a fiaikkal, unokáikkal és dédunokáikkal, akiket az Isten sokáig tartson, a család népes, szigorúan vallásos és ezért, teljesen különálló ágát képezik, akikkel lehetetlen kapcsolatot teremteni, a két táborban egyre növekvő szélsőségeség miatt, ami elég kár. ■

Folytatjuk

Gondolatok az izraeli forró nyárban

Semmi újdonság nincs abban a mondásban, hogy ez a nyár nagyon meleg, kibírhatalanul meleg. Ha eddig úgy tudtuk, hogy itt a földközi-tengeri sávon nagyon meleg van, Európában kibírható, a tények mást mutatnak. Vannak napok, mikor a mi kis meleg országunkban alacsonyabb fokokat mutat a hőmérő, mint az európai városokban. Mivel tapasztalat hozza a bölcsességet, és ha nem is a bölcsességet, hanem a gondolatokat, szívesen osztom meg azokat Kedves Olvasóimmal.

Az egyik legnépszerűbb panaszt szülőktől lehet hallani, hogy a nyári szünet túl hosszú, a gyerekek unatkoznak, veszekednek, megváltozik a megszokott napirend és más panaszok, arra mutatnak, hogy legszívesebben a szülők nyáron átküldenék a gyereket a föld déli részére, ahol tél van és az iskolák működnek, és szeretnék visszakapni őket az itteni téltre, vagy ha lehet, mikor 18 évesek lesznek. Ez a panasz a szememben tipikus modern világnézetté vált. A felnőttek el vannak foglalva a saját karrierjükkel és megélhetőségi mindennapi küzdelmeikkel, kevesebbé tudnak foglalkozni a nyári szünet élvezetével. A munkahelyen nehéz szabadságot kivenni. Néha a dolgozók abban a félelemben élnek, hogy a szabadság után nem biztos, hogy megtalálják az elhagyott munkahelyet. Régen itt voltak üdülők, és minden munkahelyen kötelező volt elküldeni a dolgozót családjával kétheti üdülésre, ami valójában segítette a családnak. Ma nincsenek, állami üdülők és nem kötelező kivenni a szabadságot.

Nyáron mások az étkezési szokások főleg a meleg miatt. Nem ajánlatos meleg leveket és húskéteket tálalni. Inkább több zöldséget és gyümölcsöt kell fogyasztani nyers formába. Ez egy jó tanács, de mostanában a modern földműves módszerek valójában meghosszabbították a zöldség és gyümölcs fris-

sességét, de ez mind a régi jó ismert ízek rovására ment. A mai zöldségek és gyümölcsök szépek, nagyok, hetekig lehet őket tárolni, de elvesztették a jó régi aromájukat és ízüket. Az ajánlott megoldást a fűszerpolcon találjuk, a zöldségeket citrommal, olívaolajjal, sóval és borssal kell ízesíteni, a gyümölcsöket datolya mézzel kell leönteni vagy az ízetlen darabokból milk-shaket készíteni. Be kell vallani bevallani, hogy a görög- és a sárga dinnyék kitűnőek.

Egyik lehetőség a meleg ellen a tenger part, de itt is egy komoly ellentmondás előtt állunk. A tengervíz ásványtartalma egészséges a bőrnek, a tengeri levegő egészséges a szervezetnek. De a bőrorvosok figyelmeztetnek a napsugár káros hatásaira. Szerintük a napsugár veszélyes. E miatt majdnem mindenki vérképe nagy hiányt mutat D vitaminból, amit muszáj pirulákban vagy cseppekben beszedni. Ez a tény nagyon meggazdagítja a gyógyszergyárosokat. Ha valaki késő délután megy, a tengerpartra, nem talál parkolóhelyet, és ha mégis, akkor lent a parton nem lehet egy csendes és tiszta pontot találni. Így inkább otthon maradunk, a légkondíció éjjel nappal működik, maximum torokfájás elleni gyógyszert szedünk a hideg levegő meg a sok fagyalt fogyasztása miatt.

Az őszi ünnepek közelegnek. Már

most lehet az újságokban 2 féle apróhirdetést találni. Az egyikben szállodák ajánlanak ünnepi árakat, a másikba utazási irodák hirdetnek ünnepi és őszi kirándulásokat. A bevásárlóközpontokban pár üzlet már szezonvégi kiárusítást hirdet kedvező árakon, mivel kell a hely az ünnepi- őszi kollekciónak. Elgondolkodtató ez a sietés, de talán így könnyebben lehet kibírni a borzasztó meleget, tudva, hogy nem sokára bekopog az ősz. Egy biztos- az idő nem áll meg, és ahogy itt mondják, csak a Bibliába történt az a csoda, hogy az idő meg állt, de manapság nincsenek csodák és szeretettel meg türelemmel kell elfogadni a mindennapokat.

Ízletes őszi barack túrókrémmel Edittől

Elkészítés: 6 darab szép kemény őszi barackot lehámozzuk, kimagozzuk és félbe vágjuk. Felforraltunk kevés cukros vizet, 3-4 percig főzzük a barackokat. Szép szeleteket vágunk. Összekeverünk 25 dkg krémes túró, 2 tojás felvert fehérjével, 1/2 pohár porcukorral és 1 kávéskanál vanília esszenciával. 10 dkg finom keserű vagy tejszokoládét felolvasztunk, 1 evőkanál cseresznye likőrrel ízesítjük. Széles pohárba vagy kompótos tálba rakunk egy kis barackot, rá a túró keverékből. Az olvasztott csokoládéből 1-2 kanálnyit villával a túróba keverünk márvány mintára. Ezekre még egy kis barackot rakunk, a tetejére lehet tejszínhabot tenni, de nyáron ajánlatos vanília fagyalattal tálalni, lehet díszíteni reszelt csokoládéval vagy diódarabokkal. ■

Dr. Orna Mondschein

Új oktatási videók szerdánként: MACHAR Tanuljunk közösen a zsidóságról!

Online oktatási programunk keretében minden szerdán új filmet töltünk fel weboldalunkra. Az érdeklődők az alábbi linken regisztrálhatnak: <http://kehreg.com/machar/>. A már csatlakozott felhasználók a négy szemeszter oktatási anyagát a fenti linkeken érhetik el. ■

PT

Rekonštruovali Novú synagógu v Žiline

Rozhovor s Marekom Adamovom – I. časť

Narodil som sa v novembri 1978 v Žiline, študoval v Bratislave na FiFUK kulturológiu a manažment kultúry. Okrem stáží (napríklad v Kulturfabrik v Luxembursku) som nikdy nikde nepracoval, pretože už v roku 1998 sme ako vysokoškolskí s priateľmi založili občianske združenie Truc sphérique (v ktorom som riaditeľ) s cieľom podporovať súčasné umenie, kultúru a komunitný život.

Naše aktivity sú od roku 2003 spojené s projektom-priestorom Stanica Žilina-Záriečie a od roku 2011 aj s rekonštrukciou a ďalším kultúrnym centrom Nová synagóga Žilina v unikátnej modernistickej architektúre od Petra Behrensa. Okrem stavbára, aktivistu a organizátora umeleckých a kultúrnych projektov a akcií naprieč žánrami, sa snažím občas pomôcť zdieľaním svojich skúseností a snažím sa o lepšie postavenie nezávislej kultúry v kultúrnej politike na miestnej i celoslovenskej úrovni. Snažím sa robiť všetko, čo stihnem, aby sa ľudia mali kde stretávať, medzi sebou aj s novými myšlienkami, aby boli kreatívni a citliví, aby kriticky uvažovali. Verím, že umenie v tom môže pomôcť a že môže byť ešte lepšie, ako je teraz - hoci už teraz sa nemáme zle.

Kedy bola postavená nová synagóga v Žiline? Čím je výnimočná táto budova?

Neologická synagóga v Žiline je jednou z najpozoruhodnejších pamiatok medzivojnovnej architektúry na Slovensku. Berlínsky architekt prof. dr. Peter Behrens (1868 – 1940) svoj projekt budovy musel vložiť do komplikovaného terénu. Priestor bol nerovný, značne zúžený na rohu ulíc a pomerne stiesnený medzi budovou pošty (vľavo) a budovou banky. Dielo sa podarilo a budova patrí k ojedinelým stavebným pamiatkam na pomedzí expresionizmu a funkcionalizmu. Behrensov návrh zvíťazil v užšej súťaži v roku 1928, na ktorej sa ešte zúčastnil Josef Hoffmann z Viedne a Lipót Baumhorn z Budapešti. S výstavbou sa začalo 16. 1. 1929 a žilinskí stavitelia bratia Novákovci ju dokončili v roku 1931, stavbyvedúcim bol Žigo Weitheimer. Architekt bol inšpirovaný hrobom Ráchel, ktorý je medzi Jeruzalemom a Betlehemom. Ústredný priestor bol určený pre 450 mužov a na galériách bolo miesto pre 300 žien. Hlavná sála je zakrytá kupolou s priemerom 16 a výškou 17,6 metra. Budove dominuje jednoduchá hmota hlavnej sály s úzky-

mi vysokými oknami, ktorá vystupuje z nižších prízemných častí. Tie sú z riadkoveho kamenného muriva, ktoré dodáva synagóge primerane monumentálny ráz. Objekt patrí medzi pár slovenských synagóg, ktoré, hoci sú tradičným stavebným typom, majú ráz modernej architektúry. Behrens veľmi pozoruhodným spôsobom spája tradičnú typológiu sakrálnych budov vrátane prvkov byzantskej architektúry (kupola) s jazykom moderného hnutia (elementárne formy, materiálová a farebná striedmosť). Bravúrne sa vysporiadava s náročnou polohou synagógy, aj s výškovým rozdielom v teréne.

Aká bola história budovy po holokauste?

Počas vojny tu bol sklad nábytku a obilia, po vojne bol interiér synagógy prestavaný na koncertnú a spoločenskú sálu (Dom osvetly a Park kultúry od dychu). Neskôr od 60-tych rokov budova slúžila ako aula Vysoké školy dopravnej, ktorá ju v 70-tych rokoch v interiéri kompletne prestavala druhýkrát. Od roku 1990 do roku 2010 tu bolo Kino Centrum. Zatiaľ čo vonkajšok objektu ostal pomerne zachovaný, interiér synagógy a jej dispozícia boli zásadne prestavané. Po nejakom čase zoznamovania sa s týmto skoro zabudnutým domom sme dospeli k záveru, že zrejme najúžasnejšou, no súčasne nedocenenou vlastnosťou Behrensovej synagógy je jej schopnosť absorbovať všetky tieto zmeny. V rokoch 2011-2017 objekt prešiel vďaka nám - aktivistom z občianskeho združenia Truc sphérique -kompletnou pamiatkovou obnovou a vrátila sa pôvodná dispozícia aj časť vnútornej geometrickej výzdoby od architekta Behrensa a otvorilo sa nové centrum súčasného umenia a kultúrnych aktivít pod názvom Nová synagóga.

Ako prebiehala rekonštrukcia? Z akých zdrojov bola financovaná?

V roku 2011 vzniká unikátna občianska iniciatíva s cieľom obnoviť bý-

valú neologickú synagógu v Žiline. Primerané nastavenie dialógu medzi samotnou kultúrnou pamiatkou a jej novým využitím je kľúčové. Koncept obnovy sa postupne mení a vyvíja. Od pomerne intenzívneho obsadenia priestorov synagógy, cez následné odhmotňovanie až po veľmi subtílnu intervenciu. Vzhľadom na to, že projekt je financovaný postupne a v etapách, spočiatku len z malých grantov, verejnej zbierky a sponzorských darov, máme k dispozícii luxus, ktorý si dnes môže dovoliť len málokto – čas. Ten je využitý aj na priebežné testovanie návrhu v mierke 1:1, prostredníctvom série „pootvorenie“, vo forme výstav a sprievodných podujatí rôzneho charakteru. Návrh transformácie tak má možnosť dorásť len do rozmerov, ktoré mu v rámci prostredia jeho vzniku prislúchajú.

Súčasná podoba návrhu, pracovne nazývaná „half-white“, sa opiera o zistenie, že akákoľvek „nová“ architektúra, respektíve jej objemová manifestácia, je pre objekt, ale aj jeho nové využitie nežiaduca. Čokoľvek pevné by po čase vyčerpalo svoj priestorový potenciál a stalo by sa nadbytočným. Ostáva prázdny priestor, ktorý je len horizontálne farebne rozdelený na dve polovice. Kým spodná polovica je prevedená v neutrálnej všeobjímajúcej bielej, ktorá slúži ako pozadie pre výstavu, horná polovica prezentuje synagógu v jej pôvodnej farebnosti. Permanentný je len Behrens, ďalšia architektúra výstav má iba dočasný charakter. V ideálnom prípade tak projekt nikdy nenadobudne finálnu a nemennú podobu, nebude nikdy dokončený. Idea monumentu s tekutým obsahom pretrvá. ■

Pokračujeme

20. svetové židovské Maccabi hry „Maccabiah“ v Izraeli – rozhovor s MUDr. Dagmar Gavorníkovou

Ktoré boli najvýznamnejšie obdobia organizácie Maccabi na Slovensku?

História Maccabi na Slovensku siaha až do roku 1895, keď vzniklo Svetové Maccabi založením prvých športových klubov vo východnej a strednej Európe. Úplne prvý klub bol založený v Konstantinopole v Turecku. Historicky prvé Európske Maccabi hry sa konali v roku 1929 v Prahe ako reakcia na postupné vyradovanie židovských športovcov zo všetkých športových hier fašistickými organizáciami. Práve rozmáhajúci sa fašizmus a nenávisť voči Židom stáli za rozhodnutím zorganizovať vlastné židovské športové hry s medzinárodným významom. Odvtedy sa Maccabi hry stali dôležitou súčasťou športového sveta. Prvá Maccabiah sa konala v roku 1932 v Izraeli. 2. svetové Maccabi zimné hry sa konali 18.-22. februára 1936 v Banskej Bystrici. Zúčastnilo sa na nich 2000 športovcov z 12 krajín. Návrat k tradíciám Maccabi na Slovensku bol možný až po roku 1989.

Aké aktivity má dnes vaša organizácia?

Slovensko reprezentujú doma aj vo svete členovia slovenskej židovskej športovej organizácie Slovak Maccabi Organisation, ktorá je členom MWU /Svetová Maccabi Únia/ a EMC /Európska Maccabi Konfederácia/ a jediným legitímnym reprezentantom Maccabi na Slovensku. Doposiaľ vybojovali pre Slovensko 21 svetových a európskych medailí. Okrem prípravy tímu na svetové Maccabiah a Európske Maccabi hry sa Slovak Maccabi Organisation venuje aj organizovaniu športových, kultúrnych a vzdelávacích eventov na Slovensku. Jedným z najúspešnejších športových eventov je najdlhšie trvajúci Európsky Maccabi tenisový turnaj, ktorý sa každoročne už 16 rokov koná na Slovensku. Okrem neho sú populárne aj bowlingové turnaje, Ball games, squashové turnaje, volejbalové turnaje a iné. Dobrá správa je, že Slovak Maccabi Organisation stále prijíma nových športovcov.

Nedávno sa uskutočnili hry Maccabi v Izraeli. Ako bolo na hrách zastúpené Slovensko? Aké výsledky ste dosiahli?

V dňoch 4.7. – 17.7. sa konali v poradí už 20. svetové židovské Maccabi hry „Maccabiah“ v Izraeli. Slovenskú ži-

dovskú komunitu reprezentovali športovci v bedmintone, stolnom tenise, plávaní a behu.

20. Maccabiah sa zapísala do histórie hneď niekoľkými rekordmi. S počtom športovcov 10.000 z 80 krajín sveta sa stala druhou najväčšou športovou udalosťou na svete, hneď po olympijských hrách. Počas dvoch týždňov sa odohralo skoro 3000 turnajov v 47 športových disciplínach a odovzdalo sa spolu 2100 medailí.

Slovenský tím reprezentovali športovci v 4 športoch vrátane historického nočného behu v Jeruzaleme. V disciplínach stolný tenis muži Masters - single obsadilo Slovensko 8. a 10. miesto a v Masters - teams vybojovali páni krásne 5.svetové a 2.európske miesto. V plávaní zastúpila Slovensko niekoľkonásobná slovenská juniorská majsterka. Vo veľkej konkurencii skoro 100 plavkyň sa umiestnila v prvej polovici v 5 rôznych disciplínach. V bedmintone sa vďaka silnej konkurencii slovenskí športovci neumiestnili na popredných priečkach, čo však dobehli účasťou na disciplíne Night Run, kde náš bežec obsadil 16.miesto.

Veľkou ctou pre Slovensko bolo odovzdanie ocenenia Davida Unreicha pre najlepšieho zápasníka Maccabiah 2017. Spolu s prezidentkou Slovak Maccabi Organisation, Dagmar Gavorníkovou, ju odovzdával aj synovec slávneho slovenského židovského zápasníka, Ezriel Unreich.

O dva roky sa uskutočnia európske hry Maccabi v Budapešti. Ako sa pripravujete na túto veľkú udalosť?

Svetové hry Maccabiah sa konajú, rovnako ako olympijské hry, každé 4 roky, čiže ďalšie budú v roku 2021, opäť v Izraeli. Najbližšie Európske Maccabi hry sa budú konať v roku 2019 v Budapešti. Dúfame, že vďaka vzdialenosti i tradíciám sa zúčastníme týchto hier v čo najväčšom počte. Záujem zo strany slovenských židovských športovcov o tieto hry je, zaznamenávame i nových juniorov. V prípade záujmu o účasť v tíme, prosím kontaktujte info@maccabi.sk, prípadne FB Slovak Maccabi Organisation.

Ako vidíte súčasnosť a budúcnosť židovskej komunity na Slovensku?

Slovenská židovská komunita prekonala niekoľko zlomových období. Keď sa preniesieme cez vojnové obdobie, mnohí prežijú holocaust v snahe uchrániť svoju rodinu, začali tajiť židovskú identitu. Deti, ktoré vyrastali väčšinou v zmiešaných rodinách, mnohokrát nevedeli, že jeden z rodičov je Žid. Až po roku 1989, keď došlo k akémusi uvoľneniu i slobody náboženstva, i keď v prípade židovstva nejde väčšinou v pravom slova zmysle iba o náboženstvo, ale aj o identitu a úctu k tradíciám, začala sa naša židovská komunita reálne rozrastať. Jednou z úloh Maccabi v postkomunistických krajinách je aj vďaka športu a rôznym spoločenským aktivitám vyhľadávať najmä mladých ľudí a prinavrátiť ich k židovskej identite, vštepovať im úctu k židovským tradíciám, ponúknuť im nové priateľstvá, možnosti športovej a spoločenskej realizácie či už na Slovensku, alebo v zahraničí. ■

Vysoké sviatky – stretnime sa v komárňanskej synagóge!

Uplynul ďalší rok, blížia sa Vysoké sviatky. Komárňanská synagóga v duchu našich tradícií otvorí svoje brány. Každého srdečne očakávame, oslavujte s nami. Pre nás je najdôležitejšie, aby sme počas týchto dní dosiahli minjan, nech sa zídu všetci, pre ktorých je naša komunita dôležitá. Dôstojnosť našich sviatkov umocní aj v tomto roku prítomnosť Istvána Balogha a Mihálya Riszovanného.

Erev Roš Hašana – 20. septembra 2017, streda 18:00 – začiatok židovského nového roka, slávnostná večera v Útulku, program pre deti.

Prvý deň Roš Hašana – 21. septembra 2017, štvrtok 18:00 – obrad tašlich, dom poznatkov v Útulku, sviatočný kiduš.

Kol Nidré – 29. septembra 2017, piatok 18:00 – víťanie soboty a večerná modlitba Kol Nidré.

Deň Jom Kipur – 30. septembra 2017, sobota, 17:30.

Mazkir – spomienka na zosnulých, popoludňajšia modlitba, Neila – ukončenie sviatku, spoločné ukončenie pôstu, program pre deti. ■

Európsky deň židovskej kultúry

Pokračovanie zo strany 1.

14:30 – „Emancipačný zákon“ 150-ročný

Prednáška **Karola Vajdu**, docenta Univerzity Jánosa Selyeho v Komárne

Prednáška prezentuje tematiku židovskej emancipácie ako zjednotenie náboženských, kultúrnych i spoločensko-historických potrieb, založených na existenčných požiadavkách oboch kultúr, prijímajúcej, i tej, ktorá sa chce emancipovať. Prednáška sa zameriava práve na tieto požiadavky a umiestňuje ich do kontextu osudových a rozhodujúcich udalostí 20. storočia – šoa (holokaust), vznik Štátu Izrael a Európskej únie.

15:15 – Odovzdanie cien Kehila a Kehila Chaver

15:30 – HAKOL BESEDER alebo Všetko v poriadku

Koncert skupiny **Docpiano Band**.

Hudba štýlu worldmusic od ľudu izraelského ľudu izraelskému. Tento odkaz inšpiroval vznik hudobného albumu Hakol Beseder skupiny Docpiano Band, známej svojimi inovatívnymi hudobnými riešeniami. Ich promočné koncerty nesú rovnaký názov a poslucháč počas nich prežíva mimoriadne a interaktívne cestovanie v čase a priestore, prechádza rôznymi hudobnými žánrami a kultúrami.

Členovia skupiny **Dr. Máté Juhász a András Kovács**, hudobní ambasádori Maďarského rotary klubu, v duchu priateľstva a dobrej vôle, so zreteľom na zásady tolerancie a vzájomného akceptovania sa, s netradičnou intštrumentalitou, jedinečnou zmesou akustických prvkov a techniky 21. storočia, ktoré sa úctivo, ale zároveň smelo vymykajú konvenciám, prezentujú svojou hudbou základnú myšlienku: HAKOL BESEDER, t.j. všetci a všetko na svete môže byť v poriadku a v súzvuku. Možno nie sústavne, ale počas tohto koncertu určite.

Skladby HAKOL BESEDER – začleňovanie (mash up) náboženských piesní, spracovaní citátov z Tóry vo vlastnom štýle, izraelského popu, známych i menej známych hebrejských melódií a svetoznámych skladieb prostredníctvom rôznych hudobných žánrov (akustický, jazz, latino, swing) – nesú v sebe tri dôležité odkazy pre každého: židovská hudba, to NIE je len klezmer; prespievané ľudské city a túžby sú všade na svete rovnaké; všetky kultúry sveta a každý človek je rovnako dôležitý.

„Úprimne veríme, že odmietanie a nenávisť sú založené na strachu z neznámeho. A zároveň úprimne veríme, že tento stav môže každý z nás svojimi vlastnými prostriedkami zmeniť“ – vyhlasujú členovia skupiny. „Vybrali sme sa cestou hudby, ktorú využívame ako sprostredkovateľa a podávame ju tak, aby bola zrozumiteľnejšia pre európske obecnstvo. Ak šábosovú modlitbu, napr. Ose Šalom, spracujeme v štýle swingu alebo latino (tak, ako to ešte nikto neurobil), alebo hráme izraelský pop, ktorý pozná vo svete len málokto, upozorníme na to, že spevák Shlomo Artzi by sa mohol v Maďarsku volať napríklad Zorán, Gidi Gov by mohol byť tunajším Tamásom Takátsom, či speváčka Shiiri Maimon Zsédou, ukážeme obecnstvu, že pieseň Aleš existuje aj v hebrejčine, ba dokonca aj v arabčine (!), tak si môžeme byť istí, že sme urobili niečo v záujme toho, aby sa svetom šírilo porozumenie a dobrá vôľa.“ – odznelo dňa 22. mája 2016 na úvod prvého koncertu HAKOL BESEDER, po ktorom nasledovalo mnoho ďalších úspešných vystúpení – potvrdzujúc tak trvácnosť týchto myšlienok.

Koncerty Hakol Beseder nie sú len hudobnou lahôdkou, sledujú aj dobročinný cieľ. Príjmy z predaných nosičov venujú členovia skupiny Docpiano Band programu Rotary International „Gift of Life“, ktorý financuje operácie srdca u detí, ktoré sú na túto finančnú pomoc odkázané. „Rotary: Service Above Self“ - Pomôžte, aby sme mohli pomáhať!

Každý návštevník je srdečne vítaný! Vstup voľný! ■

Nové vzdelávacie videá každý týždeň: MACHAR Učme sa spoločne o židovstve

Vrámcí online vzdelávacieho programu nájdete na našej webovej stránke každú stredu nové filmy. Záujemci sa môžu registrovať prostredníctvom nasledujúceho linku: <http://kehreg.com/machar/>. Registrovaní užívatelia nájdu vzdelávacie materiály všetkých semestrov na nasledujúcom linku. ■

Dezső Jakabovits sa dožíva sedemdesiatky

Dňa 5. augusta 2017 oslávil v synagóge na Bethlenovom námestí svoje sedemdesiate narodeniny Dezső Jakabovits z Győru, aktívny účastník komárňanských podujatí. Na slávnosti sa okrem rodiny, príbuzných a priateľov oslávenca zúčastnili aj hostia z Győru, Dunajskej Stredy, Galanty a Komárna. Dojímavé boli chvíle, keď počas sobotňajšej bohoslužby prizvali k tóre aj predstaviteľov synagóg z južného Slovenska. Po bohoslužbách pohostil oslávenec prítomných elegantným obedom vo veľkej sále.

Rabín Péter Deutsch vo svojom prejave ocenil Dezsőovu životnú dráhu. Oslávenec si zaspomínal na svojich rodičov, príbuzných, hovoril o svojej rodine, významne tradícií v jeho živote. Nezabudnuteľnosť tejto soboty umocnil spoločný spev hlavného kantora Lászlóa Feketeho a náboženského vodcu Miksu Winklera. Ďakujeme, že sme mohli byť pri tom, v mene našej komunity želáme oslávencovi aj touto cestou všetko najlepšie. ■

—p—

Návšteva Lászlóa Harsányiho Sulyoma v Útulku

Poslednou premiérou sezóny v Jókaiho divadle v Komárne bola komorná dráma v priestoroch štúdia Kotva autorky Kathrine Kressmann Taylor: Adresát neznámy. Predstavenie režíroval László Harsányi Sulyom, ktorý počas skúšok navštívil Útulok i synagógu. Sprevádzal ho Anton Paszternák a pri tejto príležitosti si vymenili názory aj na pretrvávajúcu aktuálnosť pripravovaného predstavenia. ■

—PA—

Žiadame Vašu podporu

Vážení čitatelia!

Prosíme Vás, aby ste podľa Vašich možností podporovali programy ŽNO v Komárne, ako aj vydávanie Spravodaja, údržbu budov a obnovu cintorína.

Od 1. januára 2008 môžete zasielať peniaze na nasledujúce účty (je možnosť platiť osobne na sekretariáte, ako aj poukázanie peňazí šekom):

Poukázanie peňazí z územia SR:

26384962/0900- Slovenská sporiteľňa alebo
10103804/5200- OTP Slovakia

Poukázanie peňazí zo zahraničia:

Adresa: Židovská náboženská obec v Komárne, Eötvösa 15, 94501 Komárno, Slovenská republika

IBAN: SK0609000000000026384962 SWIFT: GIBASKBX
Adresa banky: Slovenská sporiteľňa, Palatínova 33, 94501 Komárno

alebo

IBAN: SK5252000000000010103804 SWIFT: OTPVSKBX
Adresa banky: OTP Slovakia, Záhradnícka 10, 94501 Komárno

Ďakujeme!

Krátke správy

☆ ŽNO v Komárne, vydávanie Spravodajcu a Klub Shalom podporili: anonymní darcovia. Ďakujeme!

☆ Dňa 29. júla sa v kostole reformovanej cirkvi v Komárne konal recitál opernej speváčky Réky Kristóf, absolútnej víťazky televíznej súťaže Virtuózi, pochádzajúcej z Komárna. Jej vystúpenie sprevádzalo hudobné teleso Accadémica di Monaco. Podujatie podporila aj naša komunita.

☆ Komárňanská židovská náboženská obec bola medzi tými, ktorí finančne podporili umiestnenie pamätných tabúl vo zvolenskom Parku ušľachtilých duší. Na tabuliach, ktoré budú slávnostne odhalené 7. septembra 2017, sú vyryté mená Spravodlivých medzi národmi.

☆ Budapeštianske zastupiteľstvo Slovenskej agentúry cestovného ruchu vydalo knihu o synagógach na Slovensku. V rámci tohto programu sa v júli v Útulku objavili fotografi, aby zhotovili snímky budovy.

☆ Od augusta bude naša kancelária opäť otvorená. Návštevníkov očakávame v pondelok od 15. do 17. hodiny a vo štvrtok od 10. do 12. hodiny. Návštevu v inom termíne si môžete dohodnúť na telefónnom čísle 7731-224, alebo na adrese kile@menhaz.sk. Budova Útulku je otvorená aj počas opravy Eötvösovej ulice.

Synagóga v Žiline

Náš článok na strane 5.)

Maccabiah 2017

Svetové židovské Maccabi hry v Izraeli – rozhovor s MUDr. Dagmar Gavorníkovou (strana 4.)

Európsky deň židovskej kultúry

Komárno – 3. septembra 2017

11:30 – V očakávaní sviatkov

Charakteristickou črtou židovského života je kolobeh. Najvýznamnejším ohnivkom reťaze tradícií mnohých tisícročí je začiatok roka, vysoké sviatky: Roš hašana a Jom kipur.

Pred príchodom tohtoročných sviatkov nám tradície, zvyky, poriadok modlitieb v synagóge počas týchto majestátnych dní priblíži doktorand Židovskej univerzity v Budapešti, pedagóg Gymnázia Sándora Scheibera v Budapešti, **István Balogh**. Veríme, že mnohých z vás bude jeho prednáška inšpirovať k tomu, aby sviatky prežili v duchu židovských tradícií.

Paralelne s prednáškou bude prebiehať program pre deti.

12:15 – Promócia knihy Ubráň sa!

spojená s prezentáciou základov sebaobrany – **Tibor Sklut**, Dunajská Streda, www.kobukrav.com

13:45 – Hľadám svoje korene

Úvod do tajov a možností hľadania židovských predkov, zostavovania rodokmeňa. Prednášajúci: **Szandra Geró** a **Anikó Udvarhelyi**, pracovníčky Centra pre výskum rodiny Maďarského židovského múzea a archívu.

Szandra Geró absolvovala štúdium dejín umenia na Židovskej univerzite v Budapešti v roku 2009. Na úrovni materinského jazyka ovláda hebrejčinu a angličtinu. V roku 2010 začala pracovať v Maďarskom židovskom múzeu ako sprievodkyňa. Od obdobia spojenia Židovského múzea a archívu pracuje v Centre pre výskum rodiny.

Anikó Udvarhelyi pracuje v Maďarskom židovskom múzeu a archíve od roku 2014. Štúdium komunikácie a organizácie vzdelávania na Univerzite Lóranda Eötvösa ukončila v roku 2014, v roku 2017 absolvovala doktorandské štúdium psychológie na Univerzite Babes-Bolyai, okrem iného sa zaoberala aj preživšími holokaustu.

Myšlienky redaktora

So vzrušením som očakával tohtoročné leto. V Budapešti strávili niekoľko dní traja moji bratanci z druhého kolena, ich rodičia a najstaršie dieťa jedného z nich. Potomkovia manželského páru, pochádzajúceho z hlavného mesta a východného Maďarska, vkročili na zem svojich predkov po prvýkrát v živote.

V Budapešti som sa s nimi po prvýkrát stretol v piatok večer, cestou do synagógy na Malej triede (Kiskörút). Na druhý deň nasledoval rodinný obed v budapeštianskej kóšernej reštaurácii. Moja mamka, jej sestra a ich sesternica Miriam žijúca v Izraeli, sa s nami, mladšou generáciou podelili o množstvo rodinných príhod. Objavili sa aj staré rodinné fotografie z čias pred vojnou. Spoločne sme sa prešli po židovskej štvrti a objavovali sme zaujímavé budovy niekdajšieho geta. Večer sme sa stretli pri synagóge na Tabakovej ulici (Dohány utca). V rámci Dlhej noci múzeí sme si pozreli budovu, záhradu, pamätný strom a obnovenú jubilejnú výstavu Maďarského židovského múzea a archívu.

V nedeľu sme počas celodenného programu objavovali pamätihodnosti Budapešti, v pondelok sme pohostili našich priateľov v našej domácnosti.

V utorok sme sa vybrali do Miškovca, navštívili sme hroby miestneho židovského cintorína. Niektorí z nich navštívili počas nasledujúceho týždňa aj Komárno a objavovali budovu Útľuku plnú spomienok a pamiatok. ■

PA

Pokračovanie na strane 3.